

ČASOPIS ZA KULTURU HRVATSKOGA KNJIŽEVNOG JEZIKA
IZDAJE HRVATSKO FILOLOŠKO DRUŠTVO
ZAGREB, LISTOPAD 1955. GODIŠTE IV.

Dr. DRAGUTIN BORANIĆ

U dubokoj starosti od 85 godina umro je 1. IX. 1955. profesor i akademik dr. Dragutin Boranić. Rođen je 19. XII. 1870. u Mariji Gorici u Hrvatskom Zagorju. U rodnome mjestu svršava osnovnu školu, a gimnaziju i Filozofski fakultet u Zagrebu. 1899. postiže stepen doktora filozofije. Kao srednjoškolski profesor služi u Osijeku, Vinkovcima i Zagrebu. 1905. postaje privatni docent hrvatskog ili srpskog jezika na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, zatim profesor i služi neprekidno do 1941., kada ga je s navršenom sedamdesetom godinom života Banovina Hrvatska penzionirala. Budući da do ulaska Jugoslavije u rat nije bio dobio dekret, nego za okupacije, ponovo je vraćen u službu godine 1945., a 1946. definitivno penzioniran u sedamdeset šestoj godini života. Od 1907. najprije je dopisni, a kasnije pravi član Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti. Od 1926. do 1941. on je i njezin književni tajnik.

Već kao srednjoškolac objavljuje velik broj lirskih pjesama u omladinskom listu »Bršljan«. Njegova je i poznata pjesma »Slovenac, Srb, Hrvat«. Prevodio je djela čeških književnika, a naročito Vrchlickoga, i štampao u tadašnjim književnim listovima »Viencu«, »Prosvjeti« i drugim. Mnogo je surađivao u »Nastavnom vjesniku«, kome je od 1905. do 1907. bio i urednik, u Ljetopisu JA, Radu JA, Zborniku za narodni život i običaje Južnih Slavena, kome je urednik od 1902. do konca života. Uredio je tri-deset i dva godišta te vrijedne edicije Jugoslavenske akademije. U njemu je i sam štampao više dobrih članaka o slavenskom folkloru. Bio je član

Povjerenstva za nazivlje mjesta u Hrvatskoj i Slavoniji od 1906. do 1919., član komisije za naučnu terminologiju i nomenklaturu od 1926. do 1941. U njegovoj redakciji pojavila se 1932. zoološka terminologija, a 1934. botanička. Od 1947. do svoje smrti pregledač je Rječnika hrvatskoga ili srpskoga jezika Jugoslavenske akademije. Više manjih radova, većinom prikaza iz jezika i književnosti, štampao je u »Nastavnom vjesniku« i »Narodnim novinama«. Dva vrlo dobra naučna rada objavio je u Radu JA. U prvom »O refleksivnim glagolima u hrvatskom jeziku« analizira značenje i upotrebu refleksivnih glagola u historiji hrvatskoga ili srpskoga jezika povezujući iste pojave u ostalim indoevropskim jezicima. Drugi mu je rad »Onomatopetske riječi za životinje u slavenskim jezicima«. Zapažen je i njegov rad »Vukov i Daničićev prijevod biblijskih citata«, štampan u Daničićevu zborniku godine 1925. Najpoznatiji rad profesora Boranića, po kome za njega znaju sve žive generacije intelektualnih radnika od najmlađih do najstarijih, jest »Pravopis hrvatskoga ili srpskoga jezika«. Nakon smrti dra. Ivana Broza, koji je 1892. napisao i izdao prvi službeni pravopis za hrvatske škole pod naslovom »Hrvatski pravopis«, nastavlja ga izdavati dr. Boranić pod zajedničkim imenom Broz-Boranić. 1921. izdaje Boranić sam pod svojim imenom »Pravopis hrvatskoga ili srpskoga jezika«, koji je 1951. doživio deseto izdanje. Iako taj »Pravopis« danas ne zadovoljava sve potrebe kulturnih radnika u Hrvatskoj, činjenica je, da su sve žive generacije naučile pravilno pisati našim književnim jezikom baš po njegovu Pravopisu. U nauci o jeziku slijedio je Karadžića, Daničića i Maretića.

Kao profesor hrvatskoga ili srpskoga jezika na Sveučilištu u Zagrebu odgajao je mlade generacije srednjoškolskih profesora punih 37 godina. On nije predavao samo književni jezik, njegovu historiju i dijalektologiju, što mu je bila uža struka, nego je zalazio i u ostala područja slavistike.

Kao Maretićev učenik često je u svojim predavanjima, a osobito na seminarskim vježbama, objašnjavao odabrana poglavlja iz metrike naših narodnih pjesama, iz etnologije i slavenskog folklor. Gotovo svi profesori hrvatskoga jezika na našim školama, koji su svoje studije završili do 1941., bili su njegovi učenici. Kao poznavalac svoje struke, metodičar i pedagog bio je odličan, a kao nastavnik bio je uvijek vedar i raspoložen ulijevajući optimizam u svoju okolinu. U dru. Dragutinu Boraniću gubi hrvatska lingvistika uopće, a filologija napose istaknutog radnika, Jugoslavenska akademija vrijednog člana, a Filozofski fakultet odličnog druga i nastavnika.

Dr. Mate Hraste

DIDAKTIČKA PROBLEMATIKA MATERINSKOGA JEZIKA

Ulado Petz

Kroz redove naših prosvijećenih ljudi pronosi se već godine i godine tužba na to, da naše škole ne šalju u život omladinu, koja bi u dovoljnoj mjeri vladala sposobnostima pravilnog i jasnog usmenog i pismenog izražavanja materinskim jezikom. O tome govore i statistički podaci o uspjesima u školama, gdje negativne ocjene iz hrvatskosrpskog jezika (uz matematiku!) dosežu i 30—40% ocijenjenih učenika.

Ova činjenica zaista zabrinjuje, to više, ako se uzme u obzir, da se veoma malo promijenilo i nakon toga, što su na poticaj odgovornih činilaca izvedeni različiti pokušaji, da se tome zlu doskoči. Iznenađuje nas, kada uočimo, da kraj naših ovako jednostavnih pravopisnih i jezičnih principa (u poredbi s drugim evropskim jezicima) postoje razlozi za tako porazna zapažanja, kakva je na pr. iznio M. S. Lalević o pismenim sastavima i usmenim odgovorima na prijamnim ispitima za škole višega stepena (vidi: »Savremena škola«, 1952, br. 3-4), ili kakva proizlaze iz čitanja pismenih radova jednoga dijela naših studenata, a da se i ne govori o školskim zadacima učenika srednjih škola.¹

Pritisnuti veoma nemilim osjećajem, da bi se ta činjenica mogla tumačiti kao znak neke opće kulturne zaostalosti naših generacija, a u odnosu prema stanjima kod drugih naroda, mi najsavjesnije moramo potražiti uzroke tim pojavama i najodrešitije pokrenuti djelotvorna sredstva za uklanjanje toga stanja.

Uz mobilizaciju raspoloživih znanja i iskustava za didaktičku analizu onih objektivnih jezičnih elemenata, koji služe općem (ne posebnom stručnom!) obrazovanju i gdje subjektivno psihološka strana u obrazovnom procesu dolazi do potrebnog izražaja, a naročito pak uz pokretanje praktičke svijesti onih činilaca, koji ostvaruju odgojno-obrazovni posao u konkretnoj školskoj sredini, tom bi se zadatku moralo u najbližoj budućnosti uspješno udovoljiti.

Očito je, da nas ove naučne i prosvjetno-društvene tendencije upućuju na didaktičku problematiku materinskoga jezika.

Vođeni strukturom tradicionalne i suvremene didaktike, kao znanosti o učenju i poučavanju, nama su pred očima tri osnovne komponente didaktičkog mišljenja: didaktički zadatak i cilj, didaktički predmet i didaktičke metode.

¹ Tako se u članku F. Nikolića »Nastavnicima treba pomoći u jezičnoj nastavi« veli: Apsolventi naših škola... koji odlaze u svoja zvanja... u većini slučajeva nisu sposobni da napišu jezično ispravno i pravopisno pravilno ni ponudu za namještenje ili kakav drugi pismeni podnesak. »Školske novine«, VI., br. 10, 1955.